

Zdjęcie www.pixabay.com/pl

„Dlaczego biedronka jest mała?

Czy może być morze bez dna?

Czy każda królowna ma pałac?

I czy on jest ze szkła?”

[Natalia Kukulska]

„Wiek pytań w rozwoju dziecka”

Mały człowiek przejawia naturalną ciekawość poznawczą. Bezustannie obserwuje świat i najbliższych, manipuluje przedmiotami, chce wszystkiego dotknąć, poczuć, doświadczyć.

A jeśli czegoś nie wie czy nie rozumie, po prostu pyta.

Pierwsze pytanie dziecka uznaje się za początek samodzielnej myśli dziecka i ma ona raczej charakter emocjonalny niż intelektualny.

Do drugiego roku życia dziecko powtarza pytania automatycznie i bez zrozumienia za rodzicami. W ten sposób uczy się zastosowania określonego pytania do odpowiedniej sytuacji. Około trzydziestego miesiąca życia (2,5 r.ż.) pojawiają się pytania „kto?” i „co?”.

*Tak zwany **właściwy wiek pytań**, inaczej nazywany „**głodem wiedzy**” zaczyna się w drugiej połowie trzeciego roku życia i trwa przez cały okres przedszkolny,*

*a nawet dłużej. Wówczas pojawiają się pytania „gdzie?” i „dlaczego?”
W trzecim roku życia przeciętne dziecko zadaje dorosłym pytania z sensem, to
znaczy poprawnie posługując się przysłówkami i zaimkami pytajnymi.
W wieku 3-4 lat pojawia się już świadomość własnej niewiedzy, niejasność
pewnego zagadnienia, a ta świadomość jest podstawą powstania pytania.*

Psychologia uznaje pytania dziecięce za początek ich samodzielnego myślenia.
*Dziecko pyta napotykać trudności w zrozumieniu jakiegoś zjawiska, w dążeniu
do poznania czegoś nieznanego, do wyjaśnienia niejasności lub wątpliwości.
Przyczyną pytań starszego dziecka jest krytyczna refleksja wobec faktów
i zjawisk oraz zauważonej sprzeczności pomiędzy posiadanymi informacjami,
a zaobserwowanym stanem rzeczy. Samo sformułowanie pytania dowodzi, że
dziecko myśli, gdyż dostrzegło problem i oczekuje od dorosłych jego
rozwiązania.*

Dzieci zadają nam tak wiele pytań z wielu powodów, do najważniejszych należą:

- dynamiczny rozwój wszystkich sfer rozwojowych dziecka powoduje, że
zadawanie pytań jest naturalną potrzebą rozwijającego się dziecka,*
- otaczający dziecko świat wzbudza jego ciekawość i zainteresowania,
a jednocześnie stymuluje go do pytań,*
- poczucie lęku, obawy przed nieznanym także jest przyczyną zadawania
pytań,*
- zadawanie pytań wskazuje, że dziecko uświadamia sobie, iż posiada
niewystarczającą wiedzę, coś jest dla niego niejasne,*
- pytania także są wynikiem odczuwania przez dziecko rozbieżności
sytuacji, to znaczy istnienia różnicy między wiedzą posiadaną przez
dziecko, a sytuacją, w której się ono znalazło.*

*Rozwijając się, dziecko zaczyna zadawać nie tylko pojedyncze pytania, ale także
całe serie długich pytań. Docieka tego, co wydaje mu się nadal niejasne po
pierwszej odpowiedzi, ukierunkowując jednocześnie tok myślenia. Stawia
wówczas różne hipotezy i chce się przekonać o ich prawdziwości, dlatego
w seriach spotyka się pytania eksploracyjne (badanie nowych zjawisk, obiektów)
i hipotetyczne, pytania otwarte i rozstrzygnięcia.*

Pytania pełnią w rozwoju dziecka wiele istotnych ról:

- *pytania pełnią rolę poznawczą świata, są narzędziem poznawczym dla dziecka w nowym, nieznanym świecie,*
- *na podstawie zadawanych przez dziecko pytań (jego treści) możemy zdiagnozować jakie są jego potrzeby edukacyjne, czym się w szczególności interesuje,*
- *pytania pobudzają dziecko do obserwowania, wyobrażania, myślenia, do samodzielności i aktywności*
- *pytania mogą pełnić także funkcję diagnostyczną, z treści zadawanych pytań można wywnioskować, jaki dziecko ma problem, ale także zdiagnozować jego prawidłowość rozwoju w sferze poznawczej,*
- *pytania są także wskaźnikiem rozwoju poznawczego, na podstawie użytych przez dziecko zaimków, przyimków można określić jego rozwój gramatyczny.*

Dziecko zadając pytanie, oczekuje naszej odpowiedzi. Jeśli nie znamy odpowiedzi na pytanie dziecka, po prostu mu o tym powiedzmy. Dajmy sobie czas na doczytanie, znalezienie prawidłowej i prawdziwej odpowiedzi. Z wiekiem dzieci zapamiętują coraz więcej i na coraz dłużej. Dlatego odpowiedzi na ich pytania powinny być starannie przemyślane, treściwe, rzeczowe, prawdziwe, udzielone w ciekawej formie, w języku dostosowanym do wieku dziecka.

Możliwość zadawania pytań przez dzieci ma bardzo ważne znaczenie w ich prawidłowym rozwoju, dlatego też:

- *nie ograniczajmy aktywności językowej dzieci poprzez ciągłe uciszanie ich i zwracanie im uwagi;*
- *uczynimy z każdego pytania dziecka doskonały bodziec do podejmowania przez nie aktywności, która da dziecku odpowiedź na postawione pytania;*
- *pamiętajmy, że wiek przedszkolny to czas stawiania pytań przez dzieci, a nie przez nas;*
- *zachęcajmy dzieci do zadawania pytań, które mogą być wskaźnikiem ich rozwoju poznawczego.*

Formułowanie pytań jest trudną pracą umysłową, a poziom pytań oraz sposób ich zadawania, prezentuje poziom rozwoju umysłowego dziecka, świadczy o jego dociekliwości i zakresie jego zainteresowań. Zatem aktywność przejawiająca się w zadawaniu pytań, dobrze świadczy o rozwoju psychicznym małego człowieka i jest podstawą rozwoju jego ciekawości poznawczej.

Pozwólmy dziecku rozwijać się czerpiąc ze źródła naszej wiedzy i doświadczenia.

Bądźmy cierpliwi, nawet jeśli czasem wydaje nam się, że słyszymy „to” pytanie po raz setny.

„Skąd wzięły się mrówki w słoiku?

Czy lepiej mieć kota czy psa?

Dlaczego wciąż mówią bądź cicho?

Przecież głos mam i ja”

[Natalia Kukulska]

*Agnieszka Hajduk
nauczyciel specjalista*

***Na podstawie artykułu
Renaty Karaszewskiej „Rola pytań w rozwoju dziecka”***

Bibliografia:

- 1. Hurlock E. B., „Rozwój dziecka”, Warszawa 1985, PWN*
- 2. Lipina S., „Kształtowanie pojęć dzieci w wieku przedszkolnym”, Warszawa 1984, WSiP*
- 3. Okoń W., „Słownik pedagogiczny”, Warszawa 1992, PWN*
- 4. Przetacznik – Gierowska M., Makiello – Jarża G., „Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego”, Warszawa 1992, WSiP*
- 5. Denek K., „Język w edukacji szkolnej”, Katowice 2001*
- 6. Fisher R., „Stawianie pytań” w: Uczymy się uczyć, Warszawa 1999*